

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

2016.

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

[NARATIVNI
GODIŠNJI
IZVJEŠTAJ]

[Pregled najvažnijih aktivnosti, projekata i postignuća organizacije
EDUS-Edukacija za sve u 2016. godini.]

Mjedenica 34, 71000 Sarajevo

Edus.bih@gmail.com

www.edusbih.org

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

SADRŽAJ:

1. KRATAK PREGLED GLAVNIH DEŠAVANJA	2
1.1. PRESJEK SVIH ŠEST GODINA EDUS-a.....	2
1.2. KRATAK PREGLED AKTIVNOSTI U 2016-oj	3
2. RAD S DJECOM PO NAUČNOJ METODOLOGIJI.....	4
2.1. EDUS UČIONICE I VRTIĆKE GRUPE U OKVIRU ZAVODA MJEDENICA.....	8
2.2. PROGRAM RANE INTERVENCIJE.....	9
2.3. DOPUNSKA NASTAVA.....	10
2.4. LJETNA ŠKOLA.....	10
3. EDUKACIJA STRUČNJAKA.....	11
3.1. EDUKACIJA KROZ RAD U EDUS PROGRAMU.....	11
3.2. EDUKACIJA STRUČNJAKA ŠIROM BIH KROZ PROJEKAT S UNICEF-om I FEDERALnim MINISTARSTVOM ZDRAVSTVA.....	11
3.3. TERCIJARNO OBRAZOVANJE EDUS-OVIH STRUČNJAKA U INOSTRANSTVU.....	14
4. RAD S RODITELJIMA.....	14
4.1. REDOVNA EDUKACIJA KROZ EDUS PROGRAM.....	14
4.2. OSNAŽIVANJE RODITELJA KROZ VOLONTERSKI RAD.....	15
5. AKTIVNOSTI U KOORDINACIJI S INTERESNIM GRUPAMA.....	17
5.1. RAD NA LEGISLATIVI U KOORDINACIJI S RODITELJIMA.....	17
5.2. SARADNJA S LOKALnim, ENTITETSKIM I DRŽAVnim USTANOVAMA... <td>18</td>	18
5.2.1. LOBIRANJE ZA ZGRADU EDUS NAUČNOG CENTRA	
5.3. SARADNJA S DRUGIM NVO-ima.....	22
5.4. SARADNJA S DRUGIM STRUKAMA, UMJETNICIMA I GRAĐANIMA.....	23
5.5. SARADNJA S PROFITNIM SEKTOROM.....	23
6. EDUSOVE MEĐUNARODNE I AKTIVNOSTI u BiH u OBLASTI NAUKE.....	24
6.1. SPROVOĐENJE SPORAZUMA O SARADNJI S UNIVERZitetOM U PARMi	
6.2. SPROVOĐENJE SPORAZUMA O SARADNJI S BHAAAS-om	
6.3. UČEŠĆE EDUS-a NA MEĐUNARODnim KONFERENCIJAMA	26
6.3.1. PREDAVANJA NA POZIV.....	
6.3.2. PREZENTACIJE OBJAVLJENIH PUBLIKACIJA I RADA EDUS-a.....	
6.4. POSJETE MEĐUNARODNIH I DOMAČIH STRUČNJAKA.....	27
6.5. PUBLIKACIJE	27
7. EDUKACIJA JAVNOSTI I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI	28
7.1. OBILJEŽAVANJE 2.APRILA-SVjetskog dANA AUTIZMA -AKCIJA „LIGHT IT UP BLUE“.....	28
7.2. PR KAMPAŃA.....	30
7.3. POSJETE ZVANIČNIKA EDUS-u.....	31
7.4. PROMOTIVNI MATERIJALI	32
7.5. MEDIJSKA POKRIVENOST.....	32
8. RAZVOJ KAPACITETA.....	36
8.1. ČLANSTVO	36
8.2. ODBOR POČASNih DIREKTORA.....	37
8.3. ADMINISTRATIVNO OSOBLJE / TRENINGI.....	37
8.4. VOLONTERSki RAD.....	37
8.5. PROSTOR I OPREMA.....	37
9. DONATORI, PARTNERI I PODRŠKA.....	38

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

1. KRATAK PREGLED GLAVNIH DEŠAVANJA

1.1. PRESJEK SVIH ŠEST GODINA EDUS-a

31 dijete uspješno uključeno u redovne škole i vrtiće nakon poхаđanja EDUS programa, neki od njih sada i odlični učenici

Uspostavljen prvi servis u regiji za ranu intervenciju po naučnoj metodologiji (od 2012.)

Napravljeni, prvi u regiji, standardizovani mjerno-programske instrumente za skrining i monitoring razvoja, zatim za izradu i praćenje individualnih planova za razvoj djeteta, te kurikulum za edukaciju roditelja (2015.).

Primjenom naučne metodologije potpomognut napredak više od 400 djece iz BiH i širom Europe

Više od 800 roditelja dobilo priliku za edukaciju

Kroz direktni, svakodnevni rad s djecom 100 stručnjaka obučeno za korištenje naučne metodologije (pedagozi, psiholozi, edukatori-rehabilitatori, logopedi, socijalni radnici, profesori predškolskog odgoja, nastavnici)

Kroz predavanja i radionice, te monitoring i mentorstvo u okviru projekta sa UNICEF-om obučeno preko 160 stručnjaka iz 28 mesta širom BiH za ranu detekciju uz korištenje standardizovanih skala te procjenu i monitoring razvoja

Reinicirali i pomogli uspostavljanje prvog zvaničnog stomatološkog servisa za djecu s poteškoćama

Desetine istraživanja i naučnih radova prezentovanih na međunarodnim konferencijama

Ambasadori svjetske akcije "Light it Blue" kojom se širom BiH podizala svijest javnosti o autizmu osvjetljavanjem u plavo prepoznatljivih objekata/ mesta na Svjetski dan autizma (2013-2016.).

Prva interaktivna slikovnica i e-slikovnica u domaćoj izradi u regionu 2015.

Prva kompjuterska igrica za prepoznavanje oblika na lokalnom jeziku 2014.

Prva profesionalna inkluzivna predstava za djecu "Zaljubljeni vuk" i izložba "Talenti iz sjene" u Vijećnici 2014.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

1.2. KRATAK PREGLED AKTIVNOSTI U 2016-oj

Kao i ranijih godina, u 2016-oj je nastavljen trend povećanja broja djece obuhvaćene programom. Čak 115 djece je bilo u svakodnevnom programu, kad se tome doda broj djece koja pohađaju dopunski program (26), te nekih 40 djece sa liste čekanja, dobije se dosad rekordna godina sa **preko 180 djece!**

Ogroman **uspjeh EDUS-ovog Savjeta roditelja** ove godine je bila inicijativa i pokretanje, u saradnji sa Stomatološkim fakultetom i KCUS, **prve zvanične stomatološke ambulante za usluge djeci s poteškoćama u razvoju**, koja uključuje i opštu anesteziju.

Light it up Blue akcija za **Svjetski dan autizma** ove godine bila je najveća dosad, a po prvi put su, **osim Sarajevske vijećnice, plavom svjetlošću osvijetljeni i Stari Most u Mostaru i Vodopad Jajce**. U Vijećnici je održana **centralna svečanost** sa koncertom Gudačkog orkestra Muzičke akademije i istaknutim solistima Narodnog pozorišta u Sarajevu te izložbom postera EDUS-ovih kampanja iz ranijih godina.

Osim broja djece, 2016. je rekordna i po broju stručnjaka "iz sistema" uključenih u svakodnevni EDUS program- njih čak 25 od ukupno 50, što znači da je **prvi put postignut balans između broja edukatora koji se plaćaju preko projekata sa onima koje plaća država**; ipak, kvalitativno, program je trpio zbog toga što plaćanje dodatnih edukatora "iz sistema" nije, i pored obećanja nadležnih, u potpunosti riješeno pa su mnogi od tih edukatora morali raditi za platu od 400 KM. Problem je bio i u nedovoljnoj podršci uprava škola Mjedenica i Vladislav Skarić- uprava Mjedenice nije insistirala kod svojih uposlenika koji su uključeni u EDUS program pridržavanje specifičnostima EDUS programa, a uprava škole Vladislav Skarić se često žalila na visoku potrošnju električne energije u objektu, probleme sa parkingom i ponašanjem roditelja.

Iako je EDUS imao stalnu komunikaciju sa Ministarstvom obrazovanja i Premijerom KS, koji su u martu također bili u posjeti vrtiću i ranoj intervenciji, **nije postignut nikakav značajan napredak u sistemskoj podršci EDUS-u**. Kako je započeto pitanje novog objekta za EDUS, **početo je sa razmatranjem predložene lokacije-devastiranog vrtića na Grbavici**, za koju je nezvanično odobrenje dao Premijer i vlasnik Djeca Sarajeva. Iako je EDUS blagovremeno poslao pismo namjere prema uputama Premijera, sa prijedlogom da se pomenuta lokacija koristi za potrebe najnovije EDUS-ove Inicijative za osnivanje **Naučnog centra za ranu intervenciju i napredne odgojno-obrazovne prakse**, do kraja godine to pismo nije došlo na dnevni red Vlade KS.

Kroz projekt sa UNICEF-om, već treću godinu zaredom EDUS je vršio obuku stručnjaka na 28 lokacija širom BiH i u oba entiteta. Više od **160 stručnjaka** iz oblasti zdravstva i obrazovanja završilo je teoretsku i praktičnu obuku uz nadzor i monitoring posjete, a koristeći ranije napravljene EDUS-ove instrumente za skrining i monitoring razvoja djeteta.

Roditelji i stručnjaci EDUS-a bili su **izuzetno aktivni u radu na postojećoj legislativi** u oblasti obrazovanja djece s poteškoćama u razvoju. Napravili su i

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

podnijeli **više prijedloga izmjena i dopuna Zakona** o osnovnom i predškolskom obrazovanju te kompletan **Prijedlog pravilnika o inkluzivnom obrazovanju**, uz sve potrebne obrasce. Navedeni zakoni i propisi još nisu zvanično usvojeni.

EDUS-ovi edukatori mr.sci. **Stanislava Majušević** i **Eldin Džanko** sa najvišim uspjehom su okončali postdiplomske studije na partnerskom univerzitetu u Parmi i dobili naziv Master of Behavior Analysis.

Ljetna škola je imala rekordni broj polaznika, čak **54**, a krajem godine, prvi put nakon pauze od tri godine, vršene su pripreme i za Zimsku školu 2017.

Glavni donatori u 2016. su bili **UNICEF, Švicarska i Ambasada Australije**. EDUS su ove godine, između ostalih posjetili Šef USAID-a **Peter Duffy**, Ambasador Australije u Beču **David Stuart**, s kojim smo se pozdravili nakon višegodišnje saradnje i **Paula Hunt**, ekspertica UNICEF-a koja je radila na situacionoj analizi o stanju prava djece s poteškoćama u BiH.

2. RAD S DJECOM PO NAUČNOJ METODOLOGIJI

Težište EDUS-ovih aktivnosti i u 2016. je bilo vezano za **glavni strateški pravac: kvalitativno unapređenje sistema podrške djeci sa i bez poteškoća u razvoju**, prije svega kroz nastavak programa primjene bihevioralne analize u predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju, koji je izvršna direktorica EDUS-a, dr. Nirvana Pištoljević, počela da sprovodi u J.U.“**Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece Mjedenica**“ još u septembru 2010. Od tada se broj direktno uključene djece povećao sa 20 u prvoj školskoj godini na oko 100 u naredne tri, da bi na početku školske 2016/17. dosegao čak **141**, od čega **115 u stalnom**, svakodnevnom programu. U posljednjih par godina zabilježene su i **stalne liste čekanja, sa 30-40 djece**. Kao i u 2015-oj, dio programa se odvijao na lokaciji trećeg sprata **Osnovne škole Vladislav Skarić**. Zbog teškoća u realizaciji (lokacije koje se koriste za program ne mogu biti korištene za dopunska/ dodatnu nastavu) **program dopunske/dodatne nastave** je u 2016. je bio obustavljen pa je nakon mnogobrojnih zahtjeva roditelja ponovo aktiviran u toku školske 2016/17. god.

<i>Struktura i broj stručnjaka uključenih u rad EDUS-a s djecom u 2016-oj</i>		
Vrsta stručnjaka	Jun (šk.2015/16. god.)	Septembar (šk.2016/17.)
Pedagog	9	10
Psiholog	6	3
Profesor predškolskog odgoja	6	8
Edukator- rehabilitator	5	7
Logoped	2	1
Profesor fizike i matematike	1	1
Socijalni radnik	8	10
Fizioterapeut/profesor sporta i tjelesnog odgoja	2	2
Medicinska sestra	4	5
Pomoćno osoblje	3	3
Ukupno osoblja za rad s djecom	46	50

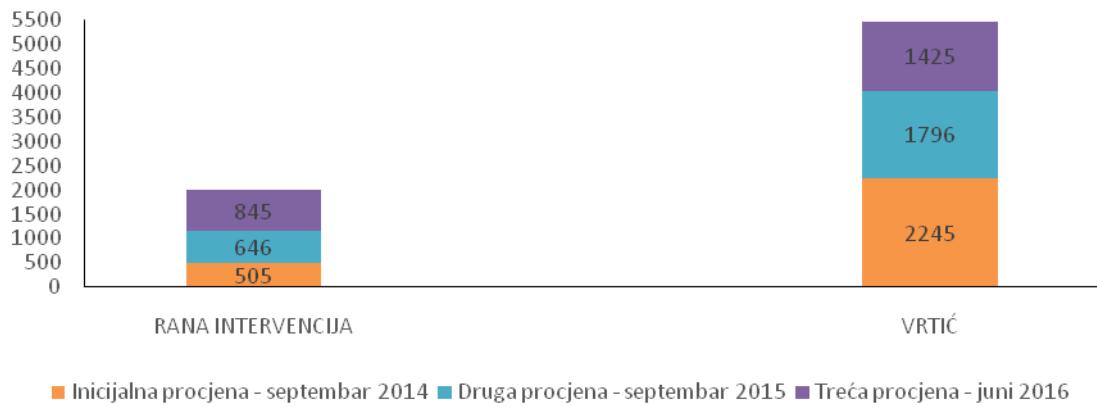
EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

<i>Brojno stanje djece uključene u EDUS program u 2016. godini po starosnim i funkcionalnim grupama</i>			
Juni, šk. 2015/16. godina		Septembar, šk. 2016/17. godina	
<i>Grupa/ razred</i>	<i>Broj djece</i>	<i>Grupa/ razred</i>	<i>Broj djece</i>
<i>Rana intervencija</i>	26	<i>Rana intervencija</i>	22
<i>Vrtić- priprema za inkluziju</i>	10	<i>Vrtić- priprema za inkluziju</i>	10
<i>Vrtić-srednji funkcionalni nivo I</i>	8	<i>Vrtić-srednji funkcionalni nivo I</i>	8
<i>Vrtić-srednji funkcionalni nivo II</i>	8	<i>Vrtić-srednji funkcionalni nivo II</i>	8
		<i>Vrtić-srednji funkcionalni nivo III</i>	7
<i>Vrtić- niži funkcionalni nivo I</i>	10	<i>Vrtić- niži funkcionalni nivo I</i>	10
<i>Vrtić – niži funkcionalni nivo II</i>	8	<i>Vrtić – niži funkcionalni nivo II</i>	8
<i>Vrtić – niži funkcionalni nivo III</i>	8		8
<i>I razred</i>	/	<i>I razred</i>	10
<i>II razred</i>	9	<i>II razred</i>	/
<i>III razred</i>	6	<i>III razred</i>	9
<i>IV razred</i>	/	<i>IV razred</i>	7
<i>V razred</i>	3	<i>V razred</i>	/
<i>VI razred</i>	5	<i>VI razred</i>	3
<i>VII razred</i>	/	5	5
<i>Dopunska/ dodatna nastava</i>	21	Dopunska/ dodatna nastava	26
<i>Ukupno djece na kraju 2015/ 16. godine</i>	121	<i>Ukupno djece na početku 2016/17. god.</i>	141

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Napredak djece u EDUS programu tokom dvije uzastopne godine (2014.-2016.)

-ukupan broj vještina u svim razvojnim oblastima-

Napredak djece tokom dvije uzastopne godine (2014.-2016.) u EDUS ranoj intervenciji i predškolskom programu*.

*Naučno zasnovan sistem obrazovanja koji se fokusira na pojedinačno dijete i njegove/ njene obrazovne potrebe. Kvalitet programa osigurava se individualnim pristupom te kontinuiranim mjerjenjem i praćenjem djetetovih postignuća. Transdisciplinarni i holistički pristup koji EDUS praktikuje potiče razvoj djeteta u svim razvojnim oblastima. Stručnjaci iz različitih grana nauke, uz isti naučni pristup i metodologije rada i korištenje najnovijih naučnih taktika i protokola nastoje izvući maksimalni potencijal iz svakog djeteta u programu. Na osnovu procjene po Vodiču za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od rođenja do treće i treće do šeste godine (Pištoljević, Majušević, 2015.), u EDUS programima kontinuirano se prati razvoj i napredak djece u svim razvojnim oblastima. Na grafikonu je prikazan ukupan napredak djece uključene u ranoj intervenciji i predškolskom programu, tokom dvije uzastopne pedagoške godine, gdje se vidi da su djeca u obje grupe, a naročito u Ranoj intervenciji postigla višestruko povećanje vještina u odnosu na prvobitno stanje.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

2.1. EDUS RAZREDI I VRTIĆKE GRUPE PRI J.U. „MJEDENICA“

Prema gornjoj tabeli, u 2016-oj, pri J.U. Mjedenica, **74** djece uzrasta 4-12 godina završilo je školsku/ odgojno-obrazovnu 2015/ 16. godinu, a čak **83** je počelo 2015./ 16. godinu. Imali su multidisciplinarni tretman, zasnovan na naučnoj metodologiji-sveobuhvatnoj primjeni bihevioralne analize, i to **22,5 h sedmično u razredima (I-VII) i 25h sedmično u vrtičkim grupama**, a prema individualnim planovima izrađenim za svako dijete pojedinačno. Razredi su, kao i ranije, bili u Zavodu Mjedenica, dok su vrtičke grupe radile na dvije lokacije: u Zavodu Mjedenica i Osnovnoj školi Vladislav Skarić. Može se uočiti da je trend porasta broja djece i ove godine se nastavljen: svake godine se broj djece poveća za 10-15% u odnosu na prethodnu. Sva djeca su pokazala napredak (grafikon ispod), a još jedno dijete (**ukupno 31 od početka programa**) **pripremljeno za redovnu nastavu**. Dosad su o napretku djece uključene u redovnu nastavu nakon EDUS programa stizali veoma povoljni izvještaji od strane roditelja i nastavnika.

Kako se svake godine povećava broj djece s kojom EDUS radi, tako se povećava i broj osoblja uključenog u rad s djecom. Ove godine u jelu je bilo njih 46, a u septembru već 50. Napominjemo da je to ukupni broj operativnog osoblja, na obje lokacije, uključujući i ranu intervenciju, jer se rotiraju u toku godine na dvije lokacije i kroz uzrasne grupe. Radi se o stručnjacima i osoblju raznih profila (prema tabeli iznad): pedagozi, psiholozi, profesori predškolskog ogoja, edukatori-rehabilitatori, logopedi, profesori predmetne nastave, fizioterapeuti, socijalni radnici, medicinske sestre i pomoćno osoblje. Polovina navedenih stručnjaka, njih 25 angažovana je kroz rad u J.U. Zavod za specijalni odgoj i obrazovanje djece Mjedenica, a drugih **25 direktno od strane EDUS-a**, a njihove plate obezbjeđene donacijama i projektima.

Nažalost, u toku 2016. godine, saradnja sa osobljem iz Mjedenice je oslabila. Mnogi od osoblja koji su se prijavili za rad sa EDUS-om nisu dolazili dolazili na edukacije i usavršavanja, niti su se pridržavali pravila rada po EDUS-ovom programu, što se djelimično odrazilo na kvalitet programa i postignute rezultate te sporadično nezadovoljstvo roditelja. Iako je rukovodstvo EDUS-a ukazivalo na ovaj problem na sastancima sa Zavodom i Ministarstvom, čini se da je jedini način da se on riješi da se osoblje koje radi po naprednoj metodologiji dodatno motivira povećanjem plate u odnosu na osoblje koje radi po klasičnoj metodologiji. To je i predloženo Ministarstvu krajem godine.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Rad EDUS-a je bio dodatno otežan i neuslovnim prostorijama u O.Š. Vladislav Skarić, koje se nalaze na najvišem spratu ove ustanove i nisu adekvatno opremljene za održavanje optimalne temperature u toku godine. To je iziskivalo nabavku klima uređaja čija upotreba je bila predmet stalnih pregovaranja sa upravom Osnovne škole i dodatni pritisak na već nedovoljno dobru saradnju s njima.

2.2. PROGRAM RANE INTERVENCIJE

Program rane intervencije EDUS obavlja nezavisno od J.U. Mjedenica, kao samostalni projekat i osoblje koje radi s djecom u ovom segmentu se angažuje isključivo kroz EDUS, šri čemu su troškovi pokriveni uz pomoć projekata.

Počevši rad na jednom od glavnih strateških ciljeva: Iniciranje i pomoć u razvoju sistema rane intervencije za djecu sa poteškoćama u razvoju već u 2011., kroz saradnju sa Akademijom nauka i umjetnosti BiH, te Pedijatrijskom i Psihijatrijskom klinikom u Sarajevu, EDUS je već u 2012. počeo realizirati ovaj model **postavši od tada prva adresa na koju se za rani tretman mogu uputiti djeca sa težim razvojnim poremećajima**, kao što je npr. autizam, što je bio prvi korak u razvoju servisa za ranu intervenciju za djecu sa poremećajima u razvoju u našoj zemlji.

U toku 2016., radilo se svakodnevno sa **26** u prvoj polovini godine i **22** djece uzrasta 2-4 godine u drugoj polovini godine. Kao i ranije, radilo se u dvije smjene po 3 h, po individualnim planovima i omjeru 1:1-1:6, u zavisnosti od funkcionalnosti djeteta. Dakle, **svako dijete je semično dobivalo 15h intenzivnog multidisciplinarnog tretmana po naučnoj metodologiji**, prema individualnom planu kreiranom nakon prvobitne opservacije djeteta. To je doprinijelo značajnom, dokumentovanom napretku ove djece i kontinuiranom poboljšanju njihovih izgleda za uspješno uključenje u redovni obrazovni sistem kada za to dođe vrijeme.

Program se u 2016, kao i u prethodnoj godini, odvijao na trećem spratu O.Š.Vladislav Skarić, gdje se također od prošle godine nalaze i četiri vrtičke grupe vrtića Sunce iz Mjedenice, u kojima se također sprovodi EDUS program. Ovaj prostor je prethodne godine Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo dodijelilo EDUS-u i J.U. Mjedenica na privremenu upotrebu.

Rana intervencija je finansirana pretežno sredstvima UNICEF-a, te drugim manjim donacijama.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

2.3. DOPUNSKA NASTAVA

Još od 2012. godine EDUS pruža podršku i djeci tipičnog razvoja koja imaju potrebu za dodatnim radom u nekoj oblasti njihovog razvoja, kako bi bila o uspješnija u redovnoj nastavi. Broj djece kojoj je pružen ovaj vid podrške povećavao se iz godine u godinu, na kraju 2015/16. šk. godine bilo ih je **26**. Program je na početku šk. 2016/17. god., zbog tehničkih problema bio obustavljen, da bi se pred kraj 2016. ponovo uspostavio sa ukupno **21** polaznikom. Radi se od djeci iz sarajevskih predškolskih i školskih ustanova, koji su dopunsku/ dodatnu nastavu pohađali po osnovnim principima EDUS-ove metodologije koja se koristi i u učionicama u „Mjedenici“. Individualni programi su napravljeni prema prvoj procjeni vještina i znanja djeteta, a sprovođeni su najčešće **2-3 puta sedmično po 2h, individualno ili u manjim grupama**, pri čemu je većina školske djece zabilježila poboljšanje uspjeha u školi, a predškolska povećanje vještina i znanja.

Dopunska nastava je finansirana dijelom donacijama roditelja, a dijelom sredstvima Udruženja.

2.4. LJETNA ŠKOLA

Već ranije je primjećeno da je, zbog dugih školskih raspusta, funkcionalnost djece po dolasku u školu u septembru, niža u odnosu na juni. U cilju potpomaganja kontinuiranog napretka djeteta-korisnika EDUS-ovog multidisciplinarnog programa, počev od 2012-te svake godine organizovana je , **Ljetna škola**, uključujući i 2016-tu, kada je Školu u toku **pet sedmica u julu i avgustu pohađalo 54 djece, što je rekordni broj do sada**. Prema povratnim informacijama, ova aktivnost je bila naročito korisna roditeljima, koji u ljetnim mjesecima imaju veliki problem ispunjavanja slobodnog vremena djece, naročito u toku radnog vremena. S druge strane, djeca su ne samo izbjegla regresiju koju su imala u prijašnjim ljetnim periodima, već su u opuštenoj i veseloj sredini, uz dobro definisanu strukturu, napravila i velike pomake u razvoju, stigavši u septembru u učionice na višem nivou funkcionisanja nego što su bili u junu.

Ljetna škola u 2016. omogućena **volonterskim radom osoblja na organizaciji i planiranju aktivnosti** i donacijama roditelja za realizaciju. Iako je velikim naporom 2013. održana i Zimska škola, tri godine uzastopno, uključujući i 2016. zbog nedostatka zagrijanih prostorija, nije mogla biti održana. Ipak krajem 2016. izvršene

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

su pripreme za Zimsku školu 2017 u EDUS-ovim pomoćnim prostorijama, za djecu sa liste čekanja!

3. EDUKACIJA STRUČNJAKA

3.1. EDUKACIJA KROZ RAD U EDUS PROGRAMU

Kao i svake prethodne godine, prije svega su **svakodnevno i kroz direktni rad s djecom** educirani stručnjaci uključeni u osnovni EDUS-ov program u Zavodu Mjedenica i stručnjaci angažovani kroz projekte, na dvije lokacije- u Zavodu i O.Š. Vladislav Skarić, po metodologiji primjenjene bihevioralne analize (struktura stručnjaka u tabeli u poglavlju 1). Na kraju 2015/16. šk. god. bilo ih je 46, a čak **50** na početku 2016/17. šk. god. - tabela sa profilima u Poglavlju 1. Porast broja stručnjaka obučavanih za rad s djecom (prošle godine bilo ih je 38 na početku školske godine i 46 na kraju) odražava povećan broj djece u programu. Kao i prethodnih godina, njihova obuka se sastojala u učenju kroz praktični rad, **uz predavanja i radionice** koje su za cilj imale savladavanje teoretskih osnova metodologije, naučnih taktika koje se koriste i stalno usvajanje novih saznanja iz oblasti biheviorizma, vođenja grupa/ razreda te rada s roditeljima. Edukatori su imali priliku da naučeno primjene prilikom izrade materijala za konkretan rad prema individualnim planovima za djecu i prilikom samog rada.

3.2. EDUKACIJA STRUČNJAKA ŠIROM BIH KROZ PROJEKAT S UNICEF-OM I FEDERALNIM MINISTARSTVOM ZDRAVSTVA

Projekat s UNICEF-om i Federalnim ministarstvom ozvaničen je i utemeljen na:

a) Protokolom o saradnji u oblasti unapređenja ranog razvoja u FBiH, potписанog od strane tri relevantna ministarstva (obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite) u aprilu 2012:

- Unapređenje servisa za rani razvoj djece, za trudnice, roditelje/ staratelje i djecu uzrasta 0-3 godine, sa fokusom na zdrav razvoj u ranom djetinjstvu i podršku djeci sa poteškoćama u razvoju

b) Akcionim planom za djecu Bosne i Hercegovine- Strateški plan za unapređenje

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

razvoja u ranom djetinjstvu u FBiH 2013-2017

- Jačanje kapaciteta kroz posebnu obuku pedijatara, doktora porodične medicine, patronažnih sestara, psihologa i socijalnih radnika u cilju prevencije, rane detekcije i rane intervencije za djecu sa poteškoćama i rad s njihovim porodicama. Organizirani su tzv. ECI (early childhood intervention) treninzi (osnovni i napredni) za stručno osoblje u resursnim centrima i resursnim sobama (predavanja/ radionice, in-situ obuke, nadzori/ posjete, povratne informacije i mentorstva)

U okviru trogodišnjeg projekta "The Advancement of Early Intervention Systems in BiH", (Unapređenje sistema rane intervencije u BiH), **EDUS je programski uspostavio resursne centre i sobe za rani rast i razvoj**, u različitim lokalnim ustanovama kao što su domovi zdravlja, Centri za mentalno zdravlje i predškolske ustanove, vrtići. Njihov ukupni broj se sa 15 u 2015-oj, u 2016-oj porastao na čak **28**, uključujući oba BH entiteta: **Tomislavgrad, Mostar, Foča, Prijedor, Srebrenica, Čelinac, Zvornik, Banja Luka, Tuzla, Visoko, Brčko, Velika Kladuša, Cazin, Ljubuški, Tešanj, Čelić, Derventa, Gradiška, Livno, Gacko, Ugljevik, Dobojs, Bijeljina, Milići, Stolac, Maglaj, Bihać i Sanski Most**, gdje su, u okviru obuke, obavljane supervizijske i mentorske posjete (Domovi zdravlja, CRRI pri DZ, Resursne sobe i Centri). Patronažne sestre i medicinski radnici obučavani su za ranu detekciju i i korištenje EDUS-ovih skala za praćenje razvoja i detekciju odstupanja.

Do kraja 2016, više od 160 stručnjaka iz ovih centara je prošlo kroz EDUS-ovu obuku, i to ne samo kroz uobičajena predavanja i radionice, već i kroz direktni rad s djecom pod nadzorom EDUS tima.

Veliki pomak napravljen u 2016-oj je EDUS RANG- trening sistem usvajanja teoretskih i praktičnih znanja za rad s djecom po naučnoj metodologiji, koji treba da se certificira u 2017.

U oktobru 2016-te, u okviru programa saradnje, **dogovoren je grant od 140,000 USD iz projekta koji UNICEF vodi u Palestini**. Projekat će se odvijati u toku 2017, a fokus je na efektivnoj implementaciji integrirane Strategije ranog razvoja u djetinjstvu za Palestinu, u skladu sa nacionalnim prioritetima ove zemlje.

Projekat "Unapređenje servisa ranog razvoja u djetinjstvu u državi Palestine", iniciran od strane UNICEF-a, a osmišljen u EDUS-u, uključiće predstavnike zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite, kao i drugih relevantnih sektora i civilnog društva koji će biti uključeni i opremljeni znanjem i alatom potrebnim za sveobuhvatnu primjenu metodologije. Projektni cilj je da se trenutni servisi i infrastruktura unaprijede uz pomoć naučno dokazanog modela koji bi se mogao replicirati u cijeloj zemlji i integrirati u postojeći sistem zdravstva, obrazovanja i socijalne skrbi.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Projekat sa UNICEF-om ispred EDUS-a su koordinirale **Mirela Selmanović i Elmedina Grobović**, dok je **Nirvana Pištoljević** bila angažovana kao glavni ekspert.

U projektima su uspješno korišteni, za trening stručnjaka i direktan rad s djecom, Standardizovani mjerno-programske instrumenati, prvi takvi u našoj zemlji i regiji, koje je EDUS izradio uz pomoć UNICEF-a i nadležnih resornih ministarstava u periodu 2013-2015. Instrumente su, osim u EDUS-ovom programu, korišteni tokom treninga, te u UNICEF-ovim Centrima i Sobama za rani rast i razvoj:

- **“Razvojne bihevioralne skale za procjenu razvoja djeteta (od prvog mjeseca do šeste godine starosti djeteta)”, Dr. Nirvana Pištoljević, Dr. Smail Zubčević i Mr. Eldin Džanko;** izrazito korisne u procjeni napredovanja djece s razvojnim kašnjenjima - koriste se za identifikaciju kašnjenja u određenim područjima razvoja u kojoj dijete zaostaje (kašnjenja u govoru i komunikaciji - koristi logoped, itd.) i za praćenje razvoja tipične djece. Nadalje, one se mogu koristiti za nadzor i praćenje uspješnosti programa u koje dijete pohađa.

Osim toga, napravljeni su i vodiči, registrovani i katalogizirani u nacionalnoj biblioteci sa ISBN i CIP brojem i zaštićenim autorskim pravima*:

- **“Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od rođenja do treće godine”,**
- **“Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih edukativnih programa za djecu od treće do šeste godine”,**

pomoću kojih se može procijeniti funkcionalni nivo djeteta, napraviti krikulum za sistematski rad sa djecom na razvoju vještina koje se nisu spontano razvile, zatim pratiti razvoj i napredovanje djece i evaluirati kvalitet programa intervencije.

- **“Kurikulum za edukaciju roditelja od rođenja djece do polaska u školu**

pomoću kojeg stručnjaci mogu dati adekvatnu podršku porodicama djece s poteškoćama, kroz edukaciju roditelja i kreiranjem dodatnih aktivnosti i uputa za rad kod kuće te time doprinijeli uspješnom rastu i razvoju djece kroz jačanje roditeljskih kompetencija.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

*Pištoljević, N. & Majušević, S. (2015). *Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od rođenja do treće godine*. Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve.

Pištoljević, N. & Majušević, S. (2015). *Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine*. Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve.

Pištoljević, N. & Buturović, L & Jeina, Z (2015). *Kurikulum za edukaciju roditelja od rođenja djece do polaska u školu*. Sarajevo, BiH: EDUS- Edukacija za sve

EDUS je svim navedenim instrumentima značajno osnažio sistem podrške i omogućio efikasan sistem rane detekcije, ali i uslove za detaljniju evaluaciju razvoja i efektnije intervencije kroz pravljenje individualnih planova i programa. Svi materijali su univerzalno dostupni na edusbih.org websiteu.

3.3. TERCIJARNO OBRAZOVANJE EDUS-ovih STRUČNJAKA U INOSTRANSTVU

Stručnjaci EDUS-a su i ove godine učestvovali na nekoliko domaćih i međunarodnih konferencija (vidi Poglavlje 6). Nakon što im je omogućeno, **kroz partnerstvo sa Univerzitetom u Parmi** na kojem je uspostavljena katedra za bihevioralnu analizu, Mr. sci. **Stanislava Majušević i Eldin Džanko** uspješno su okončali postdiplomske studije na Univerzitetu u Parmi, dobivši titulu **Masters of Behavior Analysis**, pri čemu su oboje ostvarili priznanje **Cum Laude!**

Degree certificate number: 18

page 1 of 5

Student registration number: 262663

THIS IS TO CERTIFY THAT

Dr. MAJUSEVIC STANISLAVA, born on 10/12/1975 in (Sarajevo) Bosnia & Herzegovina, Bosnian citizen on 25/10/2016 was awarded a Master Degree in Applied analysis of behavior (60 ETCS) at the University of Parma (Italy) with the final mark of 110/110 cum laude. In order to obtain her degree, she passed the following exams, including project work, finished with mark 30/30 on 09/09/2016:

4. RAD S RODITELJIMA

4.1. REDOVNA EDUKACIJA RODITELJA KROZ EDUS-ov PROGRAM

Jedan od glavnih aspekata EDUS-ovog programa je edukacija roditelja. S obzirom da je od osnivanja 2010. EDUS-ove servise koristilo oko 400 djece, može se reći da je oko **800 roditelja od osnivanja**, odnosno više od 200 u 2016. imalo priliku da se educira.

Najdirektniji vid edukacije odvijao se kroz **individualne roditeljske sastanke** gdje su se roditelji upoznavali sa programom njihovog djeteta i dobivali uputstva o tome šta

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

mogu uraditi kod kuće da potpomognu rad u školi i razvoj djeteta. Roditelji su se također mogli educirati i čitanjem **brošura i publikacija** koje je EDUS dosad proizveo i dijelio prilikom početnih opservacija djece, kao i svih sadržaja na web stranici edusbih.org, te Facebook stranici EDUS-Edukacija za sve.

Osim toga, kao i svake ranije godine, organizirana su predavanja i radionice za roditelje. U maju mjesecu održano je predavanje: "**Zašto moje dijete ne govori?**", a u decembru je započeo i veliki ciklus predavanja za roditelje koji treba da traje do kraja aprila 2017.

Prva dva predavanja iz ovog ciklusa održana su u decembru 2016. u Velikoj sali Općine Stari Grad Sarajevo. 14. decembra održan je **interaktivni forum**: "**Roditelj roditelju**", gdje su majke čija su djeca bile više godina u EDUS-u, ili su još uvijek: **Ilzana Bahić, Irma Čatović i Elma Kurtanović**, govorile o svojim iskustvima vezanim za odgoj i podršku njihovoј djeci, radu EDUS-a, te odgovarale na pitanja "novih" roditelja s tim u vezi. 28. decembra, u istom prostoru održano je i predavanje dr.sci. Nirvane Pištoljević na temu: "**Razumijevanje procesa razvoja govora**". Ovdje su roditelji upoznati sa mehanizmom razvoja govora kod djece, počev od stvaranja mreže sinapsi u mozgu, preko osnovnih vještina koje moraju imati da bi govorili.

4.2. OSNAŽIVANJE RODITELJA KROZ VOLONTERSKI RAD I LOBIRANJE ZA PRAVA NJIHOVE DJECE

Osim što se educiraju za rad s djecom po metodologiji EDUS-a, roditeljima je podizana svijest o potrebi zajedničkog djelovanja za dobrobit njihove i ostale djece s poteškoćama čime se i sami osnažuju. Roditelji su u mjesecu maju 2015. samoinicijativno osnovali **Savjet roditelja EDUS-a**, koji ima više radnih grupa u kojima su roditelji pokušali alocirati vlastite resurse kako bi pomogli što efikasnijem sprovođenju EDUS-ovih aktivnosti, kroz lobiranje, stručni savjet i direktno učešće. Iako je kontinuirano rad EDUS-a podržavao samo predsjednik **Savjeta roditelja, Admir Čeljo**, sporadično učešće i nekoliko drugih roditelja, prije svega **Aide Laković-Hošo, zatim Branke Topić i Aide Hrnjić** značajno je doprinijelo mnogim aktivnostima na rješavanju tekućih i dugoročnih problema oko prostora i finansiranja programa. **Ilzana Bahić, Irma Čatović i Elma Kurtanović** vodile su interaktivni forum na kojem su davale informaciju i potporu drugim roditeljima. Majke koje su po

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

zanimanju pravnice svojim stručnim savjetom pomogle su izradu prijedloga za izmjene i dopune Zakona i Pravilnika o predškolskom i osnovnoškolskom obrazovanju, upućenih prema MONKS-u.

Izvještaj o aktivnostima Savjeta roditelja EDUS-a u toku 2016.g.(Pripremio Admir Čeljo, Predsjednik)

Aktivnosti Savjeta roditelja su uglavnom bile u sinergiji sa stručnjacima EDUS-a i sadržane u sljedećem:

- medijska zagovaranja i zvanični dopisi nadležnim institucijama vezano za ukidanje diskriminirajuće kategorizacije.
- izrada EDUS Pravilnika o inkluzivnom obrazovanju, kao vrlo sadržajnom, praktičnom i dokumentu zasnovanom na naučno-dokazanoj metodologiji i dobim svjetskim praksama. Dokument je zvaničnom upućen ministarstvu obrazovanja KS na usvajanje
- izrada dopuna i izmjena zakona o osnovnom obrazovanju KS, gdje se prvi put jasno definira i povezuje sa gore navedenim Pravilnikom kompletan i jasan pristup učeniku sa poteškoćama u punom potencijalu, a dokida se dosadašnja praksa kategorizacije učenika i njihovo „sklanjanje“ u stranu. Kategoriše se poteškoća, a ne dijete.
- ostvarivanje prava prvačića u Zavodu Mjedenica na EDUS program.
- ostvarivanje prava djece sa poteškoćama na adekvatne stomatološke usluge, gdje se u sinergiji sa Stomatološkim fakultetom ovo pravo napokon i ostvarilo
- podrška organizaciji i radu EDUS-ove ljetne škole
- medijska zagovaranja i zvanični dopisi nadležnim institucijama vezano za osnivanje Centra za Ranu intervenciju po Domovima zdravlja KS u sklopu najavljenе Reforme zdravstva KS
- podrška aktivnostima na osnivanju EDUS-ovog Naučnog centra
- podrška organizaciji i radu EDUS-ove zimske škole

Glavni nosioci ovih aktivnosti, osim predsjednika Savjeta Admira Čelje, bili su roditelji Sanela Lindsay, Aida Laković-Hošo, Aida Hrnjić, Branka Topić, Nađa

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Pešto, Elma Kurtanović, Alma Adilović, Hajrudin Mekić, Zlatiborka Popov-Momčinović i Aida Ajanović.

5. AKTIVNOSTI U KOORDINACIJI SA INTERESNIM GRUPAMA

5.1. RAD NA LEGISLATIVI U KOORDINACIJI S RODITELJIMA

Kao i prethodnih godina, bilo je dosta aktivnosti vezanih za unapređenje legislative i propisa vezanih za obrazovanje i podršku djece s poteškoćama u razvoju.

Tu se, prije svega, misli na učešće EDUS-ove direktorice **dr.sci. Nirvane Pištoljević**, kroz projekte s UNICEF-om, u izradi novih strategija i politika na nivou FBiH. (Vidi poglavlje 2.3. o **Aкционом плану за djecu Bosne i Hercegovine-Strateški plan za unapređenje razvoja u ranom djetinjstvu u FBiH 2013-2017**).

Zatim je dosta rađeno na prijedlogu izmjena i dopuna **Zakona o osnovnom obrazovanju u Kantonu Sarajevo**. EDUS-ov tim stručnjaka koji rade s djecom i roditelja koji imaju znanja iz oblasti zakonodavstva i propisa u sastavu: **Nirvana Pištoljević, Stanislava Majušević, Zumreta Jeina**, zatim roditelji: **Admir Čeljo, Sanela Lindsay, Aida Ajanović, Aida Bezdreb, Zlatiborka Popov-Momčinović, Hajrudin Mekić, Aida Laković- Hošo i Branka Topić** napravili su prijedlog izmjena i dopuna i taj prijedlog uputili Vladi KS. U 2016-oj donesen je **Nacrt** ovog zakona, u kojem, nažalost, predložene izmjene, u većini, nisu bile uvrštene. Nakon toga, EDUS je ponovo napravio komentare na Nacrt, **predlažući da se izmjeni cijelo poglavlje br.X** koje se odnosi na djecu s poteškoćama, pri čemu je priložena nova verzija za koju predstavnici EDUS-a smatraju da bi bila odgovarajuća za djecu s poteškoćama i omogućila im da realizuju u potpunosti svoja prava na obrazovanje. Na **tribini** koju je, povodom Nacrta Zakona, organizovala **Naša stranka** 20. juna 2016. **Sanelu Lindsay**, generalna tajnica EDUS-a, prezentovala je EDUS-ove prijedloge izmjena. Predočeno je da je Nacrt štetan i diskriminirajući za djecu s poteškoćama, jer ih upućuje prije svega u ustanove za specijalno obrazovanje, a ne vidi se na koji način bi se pratilo njihov napredak i poticaj uključenja u redovne škole.

Uz predložene izmjene Zakona, a da bi omogućili njegovu adekvatnu i efektivnu primjenu, već u februaru 2016. napravljen je i prijedlog **Pravilnika o inkluzivnom predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, sa svim pripadajućim obrascima** (Na Prijedlogu radili: **Sanelu Lindsay, Zumreta**

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Jeina, Nirvana Pištoljević, Lejla Buturović, Stanislava Majušević i Admir Čeljo), tako da su posloženi svi koraci, od zakona, preko propisa i načina kako se realizuju u praksi. Prema ovom prijedlogu, podrška djeci s poteškoćama bi trebala imati **tri nivoa** - prvi je unutar samog odjeljenja/ grupe, drugi unutar redovne škole/ vrtića, a treći uz uključivanje servisa specijalnih škola. Pri tome se sa djecom uvijek radi po **individualnom obrazovnom planu**. (Prijedlog se može preuzeti na <http://edusbih.org/bhs/edus-ov-prijedlog-za-pravilnik/>)

Sve predložene izmjene postojeće legislative upućene su protokolarno prema Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade KS. Prema vebajtu Ministarstva, proces javne rasprave o Nacrtu i Pravilniku je još uvijek u toku i nadati se da će biti zaključen nekad u 2017. godini. U slučaju da se usvoje Zakoni i propisi koji nisu uvažili prijedloge EDUS-a, planira se medijska kampanja i peticija roditelja.

Branka Topić i Aida Bezdrob su, ispred EDUS-a, učestvovale na **Okruglog stolu: „Neophodnost izmjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom“**, održanom 15.12.2016. godine u Hotelu Bosnia u Sarajevu. Okrugli sto je organizovalo Udruženje poslodavaca FBiH u saradnji sa Međunarodnom organizacijom rada (ILO). Cilj održavanja Okruglog stola je bio da se uz analizu postojećeg zakonodavnog okvira koji je neadekvatan i destimulativan pokuša doći do najboljih zakonskih rješenja, u cilju stvaranja uslova za veće zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

5.2. SARADNJA S LOKALNIM, ENTITETSKIM I DRŽAVnim USTANOVAMA

Da podsjetimo, 2015. godina je obećavala značajan napredak u podršci nadležnih institucija EDUS-u, nakon što je u julu te godine potpisana *Sporazum o saradnji između EDUS-a i Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (MONKS)*, te u septembru iste godine i *Okvirni sporazum o saradnji između MONKS-a, EDUS-a, Zavoda Mjedenica i O.Š. Vladislav Skarić*. Nažalost, u 2016. nije se desio ni jedan značajan pomak, a mora se podvući i to da MONKS mnoge stavke sporazuma nije ispoštovao, te da saradnja sa upravom O.Š. nije bila na zadovoljavajućem nivou.

U dijelu sporazuma sa MONKS-om i Mjedenicom, problemi su bili prije svega u zapošljavanju dodatnog stručnog kadra koji je bio neophodan da se otvore nove vrtičke grupe i razredi kako bi se uključila djeca koja su dotad bila na listi čekanja. Bilo je dogovorenog da se uplate roditelja prema Budžetu KS, nakon što je to odobrila Vlada KS, koriste za plaćanje dodatnog osoblja i finansiranje novih radnih mesta. Iako je, zahvaljujući naporima EDUS-ovog rukovodstva, za 2016-u obezbjeđen dovoljan broj stručnjaka za rad s djecom i uključivanje djece s liste čekanja, **njihov status i finansiranje nije adekvatno riješeno**, veliki broj osoblja radilo je na ugovoru o djelu i **sa platama od 400 KM**. **Situacija je dodatno pogoršana i novom listom čekanja, tako da se problem ne samo reducirao, već i povećao**.

Privremeni prostor koji je MONKS dodijelio EDUS-u (na osnovu Sporazuma o saradnji između EDUS-a i MONKS-a 20. jula 2015 i Okvirnog sporazuma o saradnji

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

između MONKS-a, EDUS-a, Zavoda Mjedenica i O.Š. Vladislav Skarić, koji su potpisali ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo Elvir Kazazović, direktor Zavoda „Mjedenica“ Selmir Hadžić, te direktor OŠ „Vladislav Skarić“ Meho Pirić 30. septembra 2015.) pokazao se **neadekvatnim**, prije svega zbog neprilagođenosti mokrog čvora djeci predškolskog uzrasta, nedovoljnoj sigurnosti male djece: prostor nije zatvoren, visoko je, a stepenište često klizavo, i **lošim klimatskim uvjetima**: prostorije ispod ravnog krova, bez odgovarajuće topotne izolacije, suviše hladne zimi i tople ljeti. Korištenje klima uređaja, koje je EDUS nabavio kroz vlastite projekte, bilo je predmet stalnog konflikta sa upravom Škole, prije svega zbog **troškova korištenja električne energije**, koji su se prikazivali kao potrošnja Osnovne škole. Problem je također bio i **tijesan i neadekvatan parking** uz zgradu, koji su roditelji EDUS-a koristili za dovođenje djece. Zadržavanje roditelja u zgradi, njihovo ponašanje, nepoštivanje saobraćajnih propisa itd. bili su predmetom **stalnih prigovora i žalbi na račun EDUS-a**.

Iako je u toku 2016. održano više sastanaka u Ministarstvu, sa direktorima Mjedenice i Vladislava Skarića, navedeni problemi nikada nisu do kraja razješeni, a broj djece se pritom konstantno povećavao.

Zaključivši da je problem prostora i nedovoljnog broja osoblja kontinuirani problem, kao **trajno sistemsko rješenje** iz EDUS-a je krajem godine upućena inicijativa prema Vladi KS o pokretanju **Naučnog centra za ranu intervenciju i napredne odgojno-obrazovne prakse** koji bi EDUS vodio u saradnji sa nadležnim ministarstvima, čime bi se omogućio efektivniji rad EDUS-a, veći broj educiranih stručnjaka i samim tim uključivanje većeg broja djece u naprednu praksu.

Pitanje finansiranja EDUS-ovog rada pokrenuto je i na nivou Općina KS. Na sastanku sa novoizabranim načelnikom Općine Centar u oktobru 2016., Neždadom Ajnadžićem, predloženo je da Općina finansira rad EDUS-a s djecom sa tog područja. Nakon što je EDUS poslao proračun za 23 djece, koliko ih je u tom trenutku imalo adresu stanovanja u Općini Centar, **Načelnik je obećao da će troškove uvrstiti u budžet za 2017**, ali još nije potvrđeno da li se to zaista ispoštovalo. Ipak, u trenutnom nacrtu koji treba da se usvoji za koji dan, **nema stavke za EDUS**.

Lobiranje za općinsko finansiranje proporcionalno broju djece iz tih zajednica (tabela ispod), nastavljeno je i u drugim sarajevskim općinama. Općina Stari Grad Sarajevo obavezala se da će pomoći EDUS sa 18 000 KM za 2017. što otprilike pokriva troškove za djecu sa područja ove općine, ali samo za jedan mjesec rada.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

OPŠTINA/ MJESTO	BROJ DJECE U PROGRAMU I NA LISTI ČEKANJA
CENTAR	23
NOVI GRAD	28
NOVO SARAJEVO	23
STARI GRAD SARAJEVO	19
ILIDŽA	11
VOGOŠĆA	7
ILIJAŠ	1
HADŽIĆI	4
MOSTAR	2
ISTOČNO SARAJEVO	4
BREZA	2
JABLJANICA	2
BIHAĆ	1
BUSOVAČA	1
ŽEPČE	1
KAKANJ	1
VUKOVAR(HR)	1
ŽUPANJA (HR)	1
DUBROVNIK (HR)	2

Saradnja sa Federalnim ministarstvom obrazovanja i nauke, zdravstva i rada i socijalne politike nastavljena je i u 2016-oj, kroz projekte UNICEF-a vezane za ranu detekciju i intervenciju u BiH, u okviru kojih su EDUS i Federalno ministarstvo zdravstva bili izvršni partneri. Da podsjetimo, partnerstvo je potvrđeno i kroz Sporazum o saradnji potpisani 14. oktobra 2014. sa **Kliničkim centrom Univerziteta**

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

u Sarajevu, u okviru kojeg je dogovorena kontinuirana profesionalna edukacija u oblasti rane detekcije, dijagnostike, intervencije i praćenja razvojnih i drugih poremećaja koji utiču na rast i razvoj djece. Edukacija je sprovedena tokom cijele 2015-te, gdje su stručnjaci Pedijatrije obučavani skupa sa ostalim zdravstvenim radnicima iz zemlje u okviru UNICEF-ovog projekta, ali tokom 2016, nakon promjene rukovodstva KCUS-a, obuka je obustavljena.

Kao i od samog početka rada EDUS-a, i u 2014. nastavljena je partnerstvo s J.U. „Zavod za specijalni odgoj i obrazovanje djece Mjedenica“, koji je EDUS-ov glavni partner u sprovođenju aktivnosti uvođenja naučne metodologije u rad s djecom s poteškoćama. Pritisak na saradnju, zbog kontinuiranog povećanja broja djece i u 2016-oj, dodatno je povećan.

EDUS program, kao eksperimentalni, ne podliježe postojećim standardima i normativima za rad s djecom s poteškoćama i zahtjeva veći broj sati direktnog rada s djecom. (do 25h u odnosu na 13h po standardima, a također zahtjeva i pripremu na radnom mjestu, a ne kod kuće, što je Nastavničko vijeće Mjedenice odobrilo njihovom osoblju). Finansiranje dodatnog osoblja kroz uplate roditelja djece u vrtiću u budžet Kantona Sarajevo (odobreno od Vlade KS), također je bilo problematično- osoblje je bilo plaćeno po ugovoru o djelu i neadekvatno (400KM), te ne u dogovorenom broju. Povećanjem broja djece u programu i na listi čekanja u 2016. samo su dodatno otežali rješavanje ovih problema. Nekolicina osoblja nije prisustvovalo edukacijama, što je obavezno po EDUS programu, što utiče na integritet EDUS programa.

Također, roditelji dva djeteta u programu su tražili da se prebace sa EDUS-a na klasični program specijalne ustanove, što je nemoguće izvesti u toku školske godine, a da se pritom ne poremeti već ugrožena struktura. Početkom 2017. zbog nagomilanih problema, Direktorica EDUS programa je obavila razgovore s Direktorom zavoda i osobljem, gdje je ponuđen prekid sporazuma, što nije prihvaćeno, već je dogovoren da će se zajednički raditi na prevladavnaju problema. Vladi Kantona je na sastanku s Premijerom u decembru 2016, na kojem je bio prisutan i Ministar za obrazovanje KS, kao način dodatne motivacije osoblju, predloženo povećanje plata uposlenicima koji rade po naprednom programu, u iznosu od 20%, gdje su se svi složili da je to neophodna mjeru za podršku dobre prakse. EDUS nastavlja lobirati da se to i ostvari.

5.2.1. INICIJATIVA ZA OSNIVANJE NAUČNOG CENTRA ZA RANU INTERVENCIJU I NAPREDNE ODGOJNO-OBRAZOVNE PRAKSE

U 2016-oj nastavljen je i rad na predlaganju najoptimalnijeg rješenja za neophodno značajno sistemsko unapređenje podrške djeci s poteškoćama kroz ustanavljanje centra u kojem bi se kombinovalo sve ono što EDUS već radi na više lokacija u jednoj centralnoj. Osnovni koncept je razvijen već 2012-te godine. Potaknuti brojnim projektima i aktivnostima nevladinog sektora koje su za cilj imale razvoj inkluzivnog obrazovanja, ali su se uglavnom zadržavale na organizaciji okruglih stolova i samo u rijetkim slučajevima zaista pomagali djeci s poteškoćama u razvoju, EDUS predlaže sistemsko rješenje koje bi obezbjedilo inkluziju koja nije samo formalna, već i funkcionalna.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

U toku 2013. i 2014. došlo se do zaključka da je umjesto dva veća resursna centra realnije za izvedbu osnovati jedan i prateće kabinete širom zemlje.

U 2016-oj ideja je konsolidovana u **Inicijativu za osnivanje Naučnog centra za ranu intervenciju i napredne odgojno-obrazovne prakse**. Centar bi trebao imati trostruku upotrebu: **pokazna inkluzivna predškolsko-školska ustanova, resursni centar** za obuku stručnjaka iz cijele zemlje za ranu detekciju, intervenciju i inkluziju i edukaciju roditelja, te **naučnoistraživački institut**. Resursni centar bi također bio mjesto gdje bi stručnjaci iz zemlje i regiona mogli dobiti EDUS-ova licenca za rad po metodologiji koja bi se zasnivala na metodologiji CABAS, prilagođenu lokalnim uvjetima.

Nakon više neuspjelih pokušaja da se dobije i lokacija i donator koji bi izgradio objekat (Japanska ambasada je 2014. preusmjerila sredstva na poplavljena područja, a KCUS 2016. promijenio rukovodstvo s kojim je potписан Ugovor o saradnji na osnovu kojeg je EDUS-u trebao biti dodijeljen dio devastirane zgrade pri Pedijatrijskoj klinici), najzad se došlo do situacije kada se pojavljuju i zainteresovani donatori (TIKA, UNDP) i lokacija- devastirani vrtić **Neven na Grbavici, u vlasništvu "Djece Sarajeva"**, koji su se već izjasnili da su zainteresovani za ugovor koji bi omogućio izgradnju novog objekta i dugoročno korištenje od strane EDUS-a.

Na posljednjem sastanku s premijerom KS, Dinom Konakovićem, sredinom decembra 2016. rečeno je da EDUS treba poslati **Pismo namjere prema Vladi KS** sa inicijativom za izgradnju takvog objekta, što je poslije i učinjeno. Ipak, do kraja godine, ni do kraja pisanja ovog izvještaja, **Inicijativa još nije dospjela na dnevni red Vlade**.

U toku godine, na svim sastancima sa Ministarstvom i Premijerom KS, bilo je dosta riječi o tome kako takvu jednu ustanovu formalno-pravno ugraditi u sistem. **Premijerov prijedlog je bio da se napravi javno-privatno partnerstvo Vlade i EDUS-a, gdje bi pri tom trebalo osnovati d.o.o. koji bi bio u mogućnosti da naplaćuje usluge Vladi i da se na taj način riješi problem finansiranja rada s djecom.** Također je predloženo da se razmotri model finansiranja kakav ima IB program u Drugoj gimnaziji pa da se slično uradi i sa EDUS-om.

EDUS planira da se u 2017. fokus stavi na lokaciju i početak izrade potrebne dokumentacije, a da se formalno-pravno rješenje iznađe u toku gradnje objekta.

5.3. SARADNJA S DRUGIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

Na projektima sa UNICEF-om EDUS je sarađivao sa: **Zaštiti me - Banja Luka, Udruženje pedijatara RS, Institut za zaštitu zdravlja RS, Centar Nova nada - Tomislavgrad, NVO Kuća nade - Odžak i NVO Mala sirena - Žavidovići.**

Iako je EDUS u 2015-oj bio dosta aktivan u radu **Koalicije marginalizovanih grupa (KOMA)**, osnovane krajem 2014. godine, u kojoj EDUS ima status osnivačkih

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

članova, prisustvujući nekoliko okruglih stolova i radionica vezanih za vaninstitucionalnu podršku i socijalno poduzetništvo, te zagovaranje prava marginalizovanih skupina, u 2016-oj su ove aktivnosti obustavljene. Naime, na godišnjoj konvenciji Koalicije u decembru 2015. EDUS-ov prijedlog da se dr.sci.Nirvana Pištoljević, kao jedan od vodećih svjetskih stručnjaka iz oblasti obrazovanja i inkluzije, predloži za vanjskog saradnika- savjetnika Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlađe KS, pri izradi novih zakona i pravilnika bio je glatko odbijen, bez glasanja i samo nakon iznošenja mišljenja nekoliko NVO-a koji se bave podrškom djeci s poteškoćama, sa upitnim argumentima i interesima koji se ne bi mogli staviti pod "najbolji interes djeteta". Nakon ovakvog "prijema" sasvim logičnog prijedloga, entuzijazam za učešće u radu Koalicije je opao pa u toku 2016. nisu zabilježene dalje aktivnosti. Nadati se da će se u Koaliciji iskristalisati stavovi koji su prije svega u interesu marginalizirane populacije, a ne samo organizacija koje ih predstavljaju, jer se čini da se oni ne podudaraju.

Branka Topić i Aida Bezdrob su, ispred EDUS-a, učestvovali na **Okruglom stolu: „Neophodnost izmjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom“**, održanom 15.12.2016. godine u Hotelu Bosnia u Sarajevu. Okrugli sto je organizovalo Udruženje poslodavaca FBiH u saradnji sa **Međunarodnom organizacijom rada (ILO)**. Cilj održavanja Okruglog stola je bio da se uz analizu postojećeg zakonodavnog okvira koji je neadekvatan i destimulativan pokuša doći do najboljih zakonskih rješenja, u cilju stvaranja uslova za veće zapošljavanje osoba sa invaliditetom.

5.4. SARADNJA S DRUGIM STRUKAMA, UMJETNICIMA I GRAĐANIMA

Prilikom obilježavanja 2. aprila, Svjetskog dana autizma, u Vijećnici je održan koncert na kojem su učestovali **Gudački orkestar Muzičke akademije** u Sarajevu pod vođstvom violončelistice **Belme Alić**, zatim lautistica **Hana Alivodić**, te baletani **Iman Fagin i Til Čmančanin**. Istaknute gošće večeri bile su i sopranistice Narodnog pozorišta u Sarajevu **Melisa Hajrulahović-Tomić i Aida Čorbadžić**. Direktor Al Jazeera Balkans i pisac **Tarik Đodić** je u posjeti EDUS-u bio u decembru 2016. Tom prilikom je EDUS-u poklonio prihod od prodaje drugog izdanja svoje knjige "Čuvarkuća", u iznosu **3850 KM**, što je bila polovina iznosa koji je bio potreban za organizaciju Zimske škole 2017.

U toku mjeseca novembra i decembra, **studenti SSST (Sarajevo School of Science and Technology)** napravili su akciju za prikupljanje didaktičkih igračaka i knjiga za djecu EDUS-a, koje su im onda predali kao novogodišnje poklone u decembru!

U drugoj polovini 2016. EDUS je radio i na koncipiranju projekta sa **Historijskim muzejom BiH** koji će biti sproveden u 2017. Zamišljeno je da se u Muzeju napravi **inkluzivni dječiji kutak** sa sadržajima usklađenim prema potrebama djece s poteškoćama, da se organizuju radionice u kojima bi učestvovala i djeca iz EDUS programa, a u planu je i izrada crtanog filma sa talentima iz EDUS-a kao

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

animatorima.

Pedagozi i djeca **O.Š. Isak Samokovlija** posjetili su i družili se sa djecom iz programa Rane intervencije 26.12.

5.5. SARADNJA S PROFITNIM SEKTOROM

Saradnja s profitnim sektorom najintenzivnija je bila tokom obilježavanja 2.aprila-Svjetskog dana autizma: **BBI Centar i Alta** su ove, kao i prethodnih godina, na svojim digitalnim displejima prikazivali EDUS-ov promotivni materijal. **Cinema City** je također prikazivao promotivni LIUB spot na svojim displejima i prije projekcija u kinosalama, a za djecu je 2.aprila upriličena besplatna projekcija crtanog filma.

Kao što se može vidjeti u priloženoj tabeli, donacije u 2016. su pristigle od sljedećih kompanija: **General Engineering** (2000 KM), **Unika** (2000 KM), **Milkos d.d.** (2000 KM), **Ortosar d.o.o** (1000 KM), **TT Auto d.o.o.** (300 KM) i **Opus SP Istočna Ilidža** (50) KM, što je ukupno **7 350 KM od profitnog sektora u 2016. godini**. **Konzum** je EDUS-u također poklonio 1000 KM, ali ta donacija je prispjela tek u 2017. godini. Pred kraj godine **SunnyLand** je djeci iz EDUS-a poklonio po jednu vožnju na rollercoasteru i sat vremena u igraonici.

6. EDUS-ove MEĐUNARODNE I AKTIVNOSTI U BIH U OBLASTI NAUKE I VISOKOG OBRAZOVANJA

6.1. SPOROVOĐENJE SPORAZUMA O SARADNJI S UNIVERZITETOM U PARMI

Na osnovu **Sporazuma između EDUS-a i Univerziteta u Parmi**, Italija potpisano 29.oktobra 2014. godine, EDUS-ovi edukatori mr. sci. **Stanislava Majušević** i **Eldin Džanko**, nakon što su osigurali stipendiju za pohađanje internacionalnog postdiplomskog programa, **završili u roku postdiplomski studij** i dobili zvanje **Master of Behavior Analysis**, pri čemu su oboje za uspjeh dobili i pohvalu **Cum Laude**.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

6.2. SARADNJA S BOSANSKOHERCEGOVAČKO-AMERIČKOM AKADEMIJOM NAUKA I UMJETNOSTI (BHAAAS)

EDUS od osnivanja sarađuje sa Bosanskohercegovačko- američkom akademijom nauka i umjetnosti (BHAAAS)*, a 2014. je potpisano i Sporazum o saradnji u oblasti dječije psihologije i psihijatrije, kao i saradnje na prenošenju znanja, iskustava i prakse BiH građana i stranaca, članova i simpatizera BHAAAS-a sugrađanima u BiH.

U maju 2016, EDUS je kao partner BHAAAS-a u organizaciji naučne konferencije " 8 Dani BHAAAS u BiH, Neum 2016" učestvovao u okviru četiri simpozija iz različitih oblasti srodnih oblasti – opšte i specijalno obrazovanje djece i omladine, dječja psihijatrija i psihologija, dječja neuropsihijatrija i neuropsihijatrija, terapije i tretmani u radu sa djecom sa poteškoćama u razvoju. Tom prilikom EDUS je bio predsjedavajući na simpoziju " Transdisciplinarni simpozij o ranom razvoju u djetinjstvu i pedijatriji" i učestvovao sa sljedećim prezentacijama:

- **Nirvana Pištoljević:** *Funkcionalan intersektorski pristup razvoju sistema za unaprijeđenje ranog rasta i razvoja u BiH*
- **Eldin Džanko:** Razvojna bihevioralna skala kao alat za ranu detekciju u pedijatrijskoj službi
- **Lejla Buturović i Zumreta Jeina:** *Kurikulum za edukaciju roditelja kao alat za prevenciju razvojnih kašnjenja*
- **Stanislava Majušević:** *Vodič za razvojnu procjenu i izradu individualnog programa i plana kao alat za ranu intervenciju*
- **Nirvana Pištoljević:** *Early childhood development: The effects of the environment*
- **Eldin Džanko:** *Indikatori ranog rasta i razvoja kod romske djece predškolske dobi u BiH*
- **Džana Semanić, Sabina Brkić:** *Analiza efektivnosti EDUS naučnog koncepta rane intervencije*
- **Nirvana Pištoljević, Eldin Džanko:** *Intervencija kod razvoja govora kod djece*

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

u Autističnom spektru

- **Nirvana Pištoljević, Stanislava Majušević:** *Uloga EDUS VODIČA za procjenu, izradu programa i praćenja sveobuhvatnog razvoja djece predškolskog uzrasta*
- **“Behavioral Techniques to Manage Bullying: How ABA Can Help”**
Nirvana Pištoljević

*Bosanskohercegovačko - američka akademija nauka i umjetnosti (BHAAAS) osnovana je u Charlotte, North Carolina , 3. novembra 2007. godine. BHAAAS je dobrovoljna neprofitna , nevladina, nestranačka , multietnička i multikulturalna organizacija, čija svrha je isključivo obrazovna, znanstvena i dobrotvorna, kao što je definirano u skladu sa članom 501(c)(3) Internal Revenue Code.

6.3. UČEŠĆE EDUS-a NA MEĐUNARODNIM KONFERENCIJAMA

6.3.1. PREDAVANJA NA POZIV

- **“Rana intervencija kod djece sa razvojnim poremećajima”**, plenarno predavanje na 4. godišnjem međunarodnom kongresu dječije i adolescentne psihijatrije **Srbija**, Zlatibor, maj 2016.
- **“Skrining i monitoring ranog razvoja u djetinjstvu- značaj korištenja validiranih instrumenata”**, Predsjedavajući okruglog stola, na 4. godišnjem međunarodnom kongresu dječije i adolescentne psihijatrije, **Srbija**, Zlatibor, maj 2016
- **“Working with Children with Special Needs in B&H”**, Invited lecture, Bangor University, School of Psychology, Bangor, Wales, February 2016.
- **“Kako uspostaviti sistem rane intervencije”**, pozvani predavač, konferencija "Dani specijalnog obrazovanja" , Beograd, Srbija, februar 2016.
- **“Rani razvoj: Dugoročni efekti ranog neurorazvojnog perioda”**, pozvani predavač, Univerzitet u Mostaru, januar 2016.

6.3.2. PREZENTACIJE NA MEĐUNARODNIM KONFERENCIJAMA

- **“The analysis of EDUS Guides for Developmental Assessment and Curricula for Children ages 0-3 and 3-6”**; Nirvana Pistoljevic & Stanislava Majusevic, Paper presented at 8th Conference of the European Association for Behaviour Analysis, Enna, Italy, September 2016.
- **“Effects of a Modified Speaker Immersion Protocol on the Production of Verbal Operants”**, Nirvana Pistoljevic & Eldin Dzanko, , Paper presented at

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

8th Conference of the European Association for Behaviour Analysis, Enna, Italy, September 2016.

- **Prezentacije na BHAAAS-u** (vidi prethodno poglavlje o saradnji sa BHAAAS-om)

6.4. POSJETE MEĐUNARODNIH I DOMAČIH STRUČNJAKA

- U oktobru je u posjeti bila **Matija Ćelematović** iz Dubrovnika, doktorica medicine, specijalne školske medicine i specijalnog vrtića.
- Isti mjesec u posjeti je bio **EFS Program** (Democracy Commission, Women empowerment/Interethnic reconciliation-Youth programs – AMERICAN CORNER).
- **Jasmina Čongo, direktorka J.U. Djeca Sarajeva** je, uz **Sanju Kabil (UNICEF)** bila u posjeti 26.10. i 21.12. kako bi razgovarale o projektu za obuku osoblja vrtića.
- **Maja Pašović** i **Paula Hunt** iz UNICEF-a, 14. novembra, sa EDUS-om napravile intervju kao dio istraživanja za potrebe izrade *Situacione analize o položaju djece s poteškoćama u Bosni i Hercegovini*.
- U novembru je u posjeti i na sastanku s EDUS-om bila **Ivana Cvetković Bajrović**, **NDWOW Movement for Democracy** sa sjedištem u Washington D.C. i ponudila da lobira za EDUS u sjedištu USAID-a.

6.5. PUBLIKACIJE

- Pištoljević, N. & Majušević, S. (2015). *Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od rođenja do treće godine*. Sarajevo, BiH: EDUS- Edukacija za sve.
- Pištoljević, N. & Majušević, S. (2015). *Vodič za procjenu i izradu individualnih razvojnih programa za djecu od treće do šeste godine*. Sarajevo, BiH: EDUS- Edukacija za sve.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

- Pištoljević, N. & Buturović, L & Jeina, Z (2015). *Kurikulum za edukaciju roditelja od rođenja djece do polaska u školu*. Sarajevo,BiH: EDUS- Edukacija za sve
- Pištoljević, N.& Zubčević, S. & Džanko, E (2016). *Razvojne bihevioralne skale za procjenu razvoja djeteta (od prvog mjeseca do šeste godine starosti djeteta)*. BiH: EDUS- Edukacija za sve
- Pištoljević, N. (2015). *Rani razvoj djeteta: Šta treba znati?* Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve
(detaljnije o navedenim publikacijama u poglavljiju o projektu s UNICEF-om)

7. EDUKACIJA JAVNOSTI I PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

7.1. OBILJEŽAVANJE 2.APRILA-SVJETSKOG DANA AUTIZMA

SVJETSKA AKCIJA "LIGHT IT UP BLUE"

EDUS već četvrtu godinu radi i na unaprijeđenju svijesti društva o razvojnim poremećajima i potrebi za poboljšanjem servisa za djecu koja ih imaju. S obzirom na to da većina djece koja su uključena u EDUS-ove programe imaju autizam i kao takva prije EDUS-a nisu imala adekvatnu podršku, EDUS je odabrao 2. april/ travanj- Svjetski dan autizma (proglašen Rezolucijom UN-a 2007. godine), kao glavni datum u godini, kada koncentriše napore i aktivnosti vezane za podizanje svijesti javnosti u oblasti podrške djeci s poteškoćama u razvoju.

Sa Light It Up Blue akcijom 2016. smo odlučili ići korak dalje, te Sarajevu pridružiti i druge gradove u kojima smo osvijetlili značajne objekte/mjesta. Naime, pored osvjetljenja sarajevske Vijećnice, Narodnog pozorišta, za 2.april smo osvijetlili slapove Plive u Jajcu te i Stari most u Mostaru. Već par sedmica prije 2.aprila brojne škole, univerziteti, javne ličnosti i građani su se priključili akciji tako što su se, ko i prošle godine slikali sa selfie znakom izrađenim za tu priliku i postavljali slike na društvene mreže i EDUS-ovu Facebook stranicu EDUS-Edukacija za sve. U Mostaru smo dobili podršku studenata socijalnog rada i edukacijske rehabilitacije Sveučilišta u Mostaru koji su na dan 2.aprila u Mostaru dijelili naše brošure, što je bilo i izuzentno medijski propraćeno. Pripreme za osvjetljenje objekata u Sarajevu trajale su više mjeseci, pod rukovodstvom **Sanele Lindsay i Tiane Kulenović- Viđen** uz veliku podršku **Amira Milića** koji je bio zadužen za dizajn PR vizuala korištenih u kampanji.

Dan prije obilježavanja Svjetskog dana autizma i Light It Up Blue akcije, za djecu i edukatore EDUS-a je, zahvaljujući našem dugogodišnjem sponzoru Cinema City-u,

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

upriličena projekcija crtanog filma "Piksiji, mali vilenjaci".

Centralna svečanost "**Svetlo za autizam**" upriličena u Vijećnici organizacijom koncerta gudačkog orkestra Muzičke akademije u Sarajevu pod vodstvom prve umjetnice u BiH koja je doktorirala vilončelo, **Belme Alić**. Koncert je otvorila lautistica **Hana Alivodić**.

Uz kompoziciju "Air on the G-string", Johanna Sebastiana Bach-a u izvedbi gudačkog orkestra, upriličena je i plesna koreografija baletskog duja Narodnog pozorišta u Sarajevu- **Iman Fagin i Til Čmančanin**.

Iznenadenje večeri, na oduševljenje djece ali i svih prisutnih, priredile su nam sopranistice Narodnog pozorišta, **Melisa Hajrulahović-Tomić i Aida Čorbadžić** koje su izvele numeru " Duetto buffo di due gatti" (humoristički duet dvije mačke) kompozitora Gioachino Rossini-a.

Također, u Vijećnici je bila upriličena i izložba EDUS plakata i postera ranijih kampanja obilježavanja Svjetskog dana autizma, koja je krasila aulu sarajevske Vijećnice i sedmicu dana nakon 2.aprila. Autor fotografija za sve plakate je **Dženat Dreković**. Autor ilustracija i crteža **Haris Lindsay**. Dizajn: **Velija Hasanbegović, Adis Lukač i Nirvan Pištoljević**.

Akciju su finansirali: **Ambasada Australije** kroz EDUS-ove projekte, **Švicarska ambasada**, kompanija **Milkos, Uniqa osiguranje, Opština Stari Grad Sarajevo, Opština Novi Grad, Centar za mir i multietničku saradnju Mostar, TV 1** uz neizostavnu podršku uposlenih u sarajevskoj Vijećnici, **Gradonačelnika grada Sarajevo, Opštine Jajce, Cinema City-a, BBI centra, Alta shopping centra,**

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Narodnog pozorišta i Muzičke akademije u Sarajevu.

Paljenje plavog svjetla ispred Vijećnice su zajednički dočekala djeca iz EDUS-ovog programa, sa svojim roditeljima, učesnicima u akciji i predstavnicima organizacija koje se pomogle u realizaciji Light It Up Blue akcije u BiH. U isti momenat palila su se svjetla na **Sarajevskoj Vijećnici, Narodnom pozorištu, Vodopadu Jajce i Starom mostu u Mostaru**.

Kompanija koja iznajmljuje dronove, **Flying Camera Team**, je i ove godine uradila spektakularan video paljenja svjetla na Starom mostu u Mostaru.

Fotografi iz Udruženja **fotografija.ba**, kao i EDUS-ov počasni direktor **Dženat Dreković**, volonterski su napravili niz izuzetnih fotografija. Cijeli događaj bio je odlično medijski popraćen, naročito na elektronskim portalima (linkovi u poglavlju 4.6.).

7.2. MEDIJSKA KAMPANJA "SVJETLO ZA AUTIZAM"

Četvrti put zaredom, u 2016-oj sprovedena je medijska kampanja, ovaj put koncentrisana na sam event Light it up Blue, ove godine pod nazivom "Svetlo za autizam". Fotografije i spot kampanje su bili postavljeni na LED ekranima tržnih centara **Alte** i **BBI-a** gdje su se "vrtili" s velikom učestalošću više sedmica krajem marta i početkom aprila. **Cinema City** je također ustupio svoj reklamni prostor za prikazivanje video materijala kampanje sa fotografijama osvjetljenih objekata u

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Sarajevu, Mostaru i Jajcu. Kampanja je bila **odlično medijski pokrivena**- predstavnici i roditelji EDUS-a su u danima obilježavanja učestvovali u brojnim radio i TV emisijama, a objavljeno je i nekoliko članaka i intervjuva (Oslobođenje, Azra, Dnevni list, klix.ba, radiosarajevo.ba, itd.)

7.3. POSJETE DOMAĆIH I MEĐUNARODNIH ZVANIČNIKA EDUS-u

U martu mjesecu 2016. EDUS-ov program na lokaciji Vladislav Skarić posjetili su, zajednički, **premijer Kantona Sarajevo Elmedin Konaković i ministar za obrazovanje, nauku i mlade KS Elvir Kazazović**. Tom prilikom Premijer je uputio pohvale za kvalitet programa i razgovarao s Nirvanom Pištoljević o tome koje su opcije za nastavak saradnje sa resornim ministarstvima i Vladom i daljom ugradnjom EDUS metodologije u sistem podrške.

5. septembra EDUS je na lokaciji Vladislav Skarić posjetio **NJ.E. David Stuart**, ambasador Australije u Beču. Jedan od EDUS-ovih najvjernijih pomagača koji je sva svoja diskreciona sredstva donirao EDUS-u, došao je da se pozdravi sa djecom i edukatorima, prije svog konačnog povratka u Australiju. Pripremljen je prigodan program i zakuska. Tom prilikom Ambasador je dao opširan intervju Oslobođenju (na spisku linkova za medije, ispod), gdje je, između ostalog, spomenuo da su "ljudi najveći resurs BiH" pominjući pritom i EDUS kao organizaciju koju finansiraju.

Istog mjeseca EDUS je ponovo posjetio **Harald Hiorth**, ispred Spydeberg Rotary Cluba iz Hobola, Norveška, koji još od 2013. poklanja sav svoj godišnji prihod EDUS-u.

12.oktobra 2016. program je posjetio i **šef USAID-a za BiH, Peter Duffy**, u pratnji zamjenice Elvire Challenger i EDUS-ovog počasnog direktora Garret Tankosić-Kellyja. Ovo je bio prvi posjet šefa ove organizacije EDUS-u. Detaljno mu je objašnjena metodologija kao i potrebe EDUS-a. Iako nije obećao potporu USAID-a, lobiranje je nastavljeno uz pomoć Tankosić- Kellyja i najavljeni mogućnost testiranja EDUS-ovih kapaciteta za eventualno značajniju finansijsku podršku ove organizacije.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

7.4. PROMOTIVNI MATERIJALI

Povodom Svjetskog dana autizma, u 2016. napravljena su dva videa:

- *Najava za LIUB 2016 u BiH :* https://www.youtube.com/watch?v=Zx1auOk_sAU
- *Video LIUB 2016 u BiH :* <https://www.youtube.com/watch?v=Tpes--qP4wc>

Za digitalne displeje na shopping centrima Alta i BBI korišteni su i ranije napravljeni materijali (2014.):

- Jednominutni spot <https://www.youtube.com/watch?v=Tnvbzq2hpRE> i
- Dokumentarni film https://www.youtube.com/watch?v=fuo_Mi7NTTA

koji su dijeljeni TV stanicama i elektronskim portalima.

Lista štampanih materijala i publikacija za širu javnost, koji su ujedno i promotivni materijali (od početka djelovanja):

- EDUS-ova info brošura i posteri na našem i engleskom jeziku (2011)
- Bilingualna brošura o projektnoj metodologiji CABAS (Nirvana Pištoljević, 2011)
- Brošura Rani razvoj: Indikatori, odstupanja i preporuke (Nirvana Pištoljević, 2012)
- Mapa razvojnog puta 0-5 godina (Autism Speaks, EDUS, 2013)
- Brošura „Glas žena koje su glas djece s poteškoćama u razvoju“ (Zlata Popov- Momčinović 2013)
- Deset stvari koje majka djeteta s autizmom želi svima da poruči (Sanela Lindsay, 2014)
- Pištoljević, N. (2015). *Rani razvoj djeteta: šta treba znati*. Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve
- Pištoljević, N. (2015). *Odstupanja u razvoju: šta treba znati*. Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve
- Slikovnica "Zaljubljeni vuk" (2015). Sarajevo, BiH: EDUS-Edukacija za sve

7.5. MEDIJSKA POKRIVENOST

U 2016-oj nastavljen je trend dobre medijske pokrivenosti EDUS-a, prije svega zbog izvrsnog rada na medijskim kontaktima PR koordinatorice Tiane Kulenović- Viđen. Od printanih medija po broju objavljenih članaka ističu se **Oslobođenje i Dnevni List**. Dobroj pokrivenosti u značajnoj mjeri doprinosi pojava visoko posjećenih elektronskih portala (**Radiosarajevo**, **Novo Vrijeme**, **Klix**, itd.) koji redovno, kao i printani mediji, objavljaju većinu EDUS-ovih medijskih obavijesti. Elektronski medij je značajno iskorišten za promociju, kroz **facebook grupu: EDUS- Edukacija za sve**, koja se pokazala izuzetno korisnom i dinamičnom. Sve nove informacije, članci video-zapis, fotografije i sl. objavljivane su redovno na ovoj stranici i dosad blizu **6,000 korisnika** prati rad EDUS-a ovim putem! Roditelji i stručnjaci EDUS-a učestvovali su i u brojnim TV prilozima vezanim za EDUS, autizam i "alternativne"

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

tretmane.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

LINKOVI- LIGHT IT UP BLUE AKCIJA/ KAMPANJA 2.APRIL-SVJETSKI DAN AUTIZMA:

<http://www.alta.ba/index.php/novosti/331-svetlo-za-autizam-sirom-bih>
<http://www.source.ba/clanak/BiH/399693/Svetlo-za-autizam-sirom-BiH>
<http://radiosarajevo.ba/novost/221121/svjetski-dan-svjesnosti-o-autizmu-plavo-ce-zasvijetliti-i-stari-most-te-plivski-vodopad->
<http://www.oslobodenje.ba/vijesti/sarajevo/danas-se-obiljezava-svjetski-dan-autizma-svijetlimo-u-plavom-i-podrzimo-oboljele>
<http://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/plavi-baloni-i-osvijetljena-vijecnica-za-podrsku-osobama-sa-autizmom>
<http://depo.ba/clanak/145528/u-subotu-ce-bitи-osvijetljeni-stari-most-plivski-vodopad-vijecnica-i-narodno-pozoriste>
<http://www.klix.ba/vijesti/kultura/svjetski-dan-svjesnosti-o-autizmu-stari-most-u-mostaru-i-vodopad-plive-u-jajcu-bit-ce-osvijetljeni-u-plavo/160331032>
<http://mondo.ba/a646068/Magazin/Lifestyle/Svjetski-dan-autizma-u-BiH.html>
<http://faktor.ba/sarajevska-vijecnica-objena-u-plavo-foto/>
<http://radiosarajevo.ba/novost/221415/spektakularni-prizori-iz-jajca-plivski-vodopad-svijetlio-plavo-za-osobe-sa-autizmom-foto>
<http://ba.n1info.com/a89153/Vijesti/Vijesti/Drustvo-i-drzava-djeci-s-autizmom-moraju-pruziti-podrsku.html>

Linkovi najave koncerta u Vijećnici

<http://source.ba/clanak/BiH/399845/Sarajevska-Vijecnica-domacin-centralne-svecanosti-obiljezavanja-Svjetskog-dana-autizma>
<http://www.klix.ba/vijesti/kultura/povodom-svjetskog-dana-autizma-u-vijecnici-koncert-gudackog-orkestra-muzicke-akademije-sarajevo/160401028>
<http://buzimpress.ba/koncert-i-izlozba-u-vijecnici-za-2-april-svjetski-dan-autizma/>
<http://bosnia.shafaqna.com/BA/BA/119149>
<http://www.vazdan.com/vijest/video-koncert-i-izlozba-u-vijecnici-za-2-april-svjetski-dan-autizma/1847122>
<https://novovrijeme.ba/2-april-svetlo-za-autizam/>
<http://tuzlanski.ba/infoteka/svetlo-za-autizam-stari-most-vijecnica-plivski-vodopad-i-narodno-pozoriste-u-plavom/>

LIUB Hercegovina - Mostar:

<http://vijesti.ba/clanak/304035/svetlo-za-autizam-sirom-bih>
<http://vijesti.ba/clanak/304036/koncert-i-izlozba-u-vijecnici-za-2-april-svjetski-dan-autizma>
<http://24sata.info/vijesti/bosna-i-hercegovina/258336-svjetski-dan-autizma-i-light-it-up-blue-akcija-u-bih.html>
<http://24sata.info/vijesti/bosna-i-hercegovina/258337-video-koncert-i-izlozba-u-vijecnici-za-2-april-svjetski-dan-autizma.html>
<http://vijesti.ba/clanak/304149/stari-most-vijecnica-plivski-vodopad-i-narodno-pozoriste-u-plavom>
<http://www.biznis.ba/bih/56241-svetlo-za-autizam-sirom-bih.html>

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

<http://www.biznis.ba/bih/56242-video-koncert-i-izlozba-u-vijecnici-za-2-april-svjetski-dan-autizma.html>
<http://dnevni-list.ba/web1/za-osobe-s-autizmom-i-covjeka-u-nama-svijetlili-smo-punim-sjajem-svjetili-smo-u-plavom/>
<http://www.klix.ba/vijesti/bih/svetlo-za-autizam-stari-most-vijecnica-plivski-vodopad-i-narodno-pozoriste-u-plavom/160402113#3>
<http://m.vijesti.ba/clanak/304035/svetlo-za-autizam-sirom-bih>
<http://24sata.info/vijesti/bosna-i-hercegovina/258416-foto-svetlo-za-autizam-stari-most-vijecnica-plivski-vodopad-i-narodno-pozoriste-u-plavom.html>
<http://prvi.tv/vijesti/bih/stari-most-u-znaku-podrske-osobama-s-autizmom/62570>
<http://hms.ba/dan-svesnoti-o-autizmu-stari-most-vijecnica-plivski-vodopad-i-narodno-pozoriste-u-plavom/>
<http://ba.n1info.com/a89153/Vijesti/Vijesti/Drustvo-i-drzava-djeci-s-autizmom-moraju-pruziti-podrsku.html>

TV

<http://www.federalna.ba/bhs/vijest/161802/dnevnik-3-02042016>
<http://ba.n1info.com/a89153/Vijesti/Vijesti/Drustvo-i-drzava-djeci-s-autizmom-moraju-pruziti-podrsku.html>
<https://www.youtube.com/watch?v=YFeWt3jc8dE&feature=youtu.be>
<https://www.youtube.com/watch?v=YFeWt3jc8dE&feature=youtu.be>
<http://www.tv1.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/dogadjaji/27278-gosca-dnevnika-tv1-zlatiborka-popov-momcinovic.html>

LINKOVI- VIDEO LIGHT IT UP BLUE EDUS 2016- LED ekrani Alta Shopping Centar/ BBI i Cinema City

Najava za LIUB 2016 u BiH : https://www.youtube.com/watch?v=Zx1auOk_sAU
Video LIUB 2016 u BiH : <https://www.youtube.com/watch?v=Tpes--gP4wc>

LINKOVI-KAMPANJA ZA PRUŽANJE STOMATOLOŠKIH USLUGA DJECI S POTEŠKOĆAMA I REFORMI ZDRAVSTVA

<http://source.ba/clanak/BiH/412516/Popravljanje-jednog-zuba-djetetu-s-poteskocama-u-KS-kosta-minimalno-600-KM>
<http://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/popravljanje-zuba-placaju-600-km/177371>
<http://novovrijeme.ba/edus-sistemski-rijesiti-stomatolosku-zastitu-djece-s-poteskocama/>
<https://www.mi2.ba/edus-sistemski-rijesiti-stomatolosku-zastitu-djece-s-poteskocama-141166/>
<http://faktor.ba/u-ks-nema-centra-za-djecu-s-poteskocama-u-razvoju-roditelji-stomatologa-placaju-hiljadama-maraka/>
<http://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/djeca-sa-poteskocama-i-dalje-bez-zubara/178236>
<http://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/rijesiti-problem-pruzanja-stomatoloskih-usluga-djeci-s-poteskocama/178611>
<http://istinomjer.ba/stomatoloske-usluge-za-osobe-sa-posebnim-potrebama/>
<http://balkans.aljazeera.net/vijesti/besplatan-stomatolog-za-djecu-s-problemima-u-razvoju>
<http://www.bir.ba/index.php/component/k2/item/4144-edus-reforma-zdravstva-u-ks-u->

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

[zanemaruje-potrebe-djece-s-poteskocama-u-razvoju#](#)
<http://www.radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/da-li-ce-reforma-zdravstva-potpuno-zanemariti-potrebe-djece-s-poteskocama/244053>
<http://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/popravak-zuba-vise-nije-problem/188889>
<http://novi.ba/clanak/101885/reforma-zdravstva-u-ks-u-zanemaruje-potrebe-djece-s-poteskocama-u-razvoju>
<https://www.mi2.ba/edus-reforma-zdravstva-u-ks-u-zanemaruje-potrebe-djece-s-poteskocama-u-razvoju-167354/>
<http://www.glas.ba/2016/11/10/fena-novost-edus-reforma-zdravstva-u-ks-u-zanemaruje-potrebe-djece-s-poteskocama-u-razvoju/>

LINK- POSJETA AUSTRALIJSKOG AMBASADORA DAVIDA STUARTA

<http://www.oslobodjenje.ba/index.php/vijesti/bih/ambasador-australije-za-bih-ljudi-u-bih-su-njen-najveci-resurs/179754>

LINKOVI- RAZNO

<http://www.skolegijum.ba/tekst/index/985-nacrt-novog-zakona-o-osnovnom-obrazovanju-diskriminatorski-za-djecu-s-pote%C5%A1ko%C4%87ama>
<http://www.radiosarajevo.ba/metromahala/teme/kada-ce-djecija-nedjelja-bitiradosna-i-za-djecu-s-poteskocama/240291>
<https://www.klix.ba/vijesti/bih/djecija-nedjelja-dok-malisani-posjecuju-predstave-mnoga-djeca-s-poteskocama-kod-kuce-cekaju-bolja-vremena/161006013>
<http://www.radiosarajevo.ba/metromahala/ja-muslim/u-potrazi-za-besporvatno-izgubljenim-vremenomu-labirintu-ministarstava/249997>
<http://novovrijeme.ba/u-potrazi-za-besporvatno-izgubljenim-vremenom-u-labirintu-ministarstava/http://www.akos.ba/u-potrazi-za-besporvatno-izgubljenim-vremenom-u-labirintu-ministarstava/>

8. RAZVOJ EDUS-ovih KAPACITETA

Kao i prethodnih godina, EDUS-ov kapacitet je nastavio jačati kapacitete, prije svega u ljudskim resursima- broju aktivno uključenih roditelja, ali i pomagača u vidu pojedinaca i grupa iz zemlje i svijeta.

8.1. ČLANSTVO

Zbog velikog interesa, odlučeno je da svi roditelji koji imaju djecu u programu ili na listi čekanja, automatski postaju i članovi EDUS-a, kao i svi koji na bilo koji način pomognu EDUS-u. Prema posljednjim podacima u 2015. EDUS je imao 105 članova, ali ako se u obzir uzme prethodna odluka, radi se o blizu 500 članova.

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

8.2. ODBOR POČASNIH DIREKTORA

EDUS je već u prvoj godini postojanja ustanovio Odbor počasnih direktora koji se sastoji od profesora svjetskog ugleda, javnih i kulturnih djelatnika koji podržavaju rad EDUS-a, a koji za cilj ima da pomogne promociju EDUS-a na najvišem naučnom i kulturnom nivou.

U 2016. predložena je **Alma Haverić** iz Washingtona D.C., USA, koja je već, u okviru BHearta organizovala prikupljanje sredstava za EDUS, a sada će nastaviti da radi na EDUS-ovom ogranku u SAD-u. Nakon prihvatanja tog prijedloga tekuća lista počasnih direktora je:

- **R Douglas Greer**, profesor psihologije i obrazovanja, Teachers College, Columbia University,
- **Akademik Slobodan Loga**, Predsjednik Odbora za psihijatrijska i neurološka istraživanja, Odjeljenje medicinskih nauka Akademije nauka i umjetnosti BiH,
- **Dr. Katrin Nyman-Metcalf**, profesor Međunarodnog i komparativnog prava na Audentes International University u Tallinnu, Estonija.
- **Leonid Rozman**, terapeut, Šef „Tui Na“ centra za masažu, London, UK
- **Garret Tankosić-Kelly**, Šef SEEON, Sarajevo
- **Dženat Dreković**, fotograf, Sarajevo
- **Alma Haverić**, Washington D.C., USA

8.3. ADMINISTRATIVNO OSOBLJE

U 2016. godini ranije grupi administrativnog osoblja, pridružila se još jedna osoba, Ljiljana Četić, u funkciji sekretarice, tako da je administrativna podrška bila u sastavu:

- **Mirela Selmanović**- Menadžer projekta
- **Elmedina Grobović**- Asistent menadžera
- **Tiana Kulenović- Viđen**- Koordinator za odnose s javnošću (nezvanično i na volonterskoj osnovi, osim za LIUB event)
- **Ljiljana Četić**- sekretarica

Mirela, Elmedina i Ljiljana su u 2016-oj, u okviru projekata s UNICEF-om, prošle obuku za **HACT** (Harmonized Approach to Cash Transfer) i uspjesno polozile pripadajuće testove HACT i FACE (Funding Authorization and Certificate of Expenditure Form).

8.4. VOLONTERSKI RAD

Dužnosti Izvršne direktorice i Generalnog sekretara i u 2015-oj volonterski su obavljale **Nirvana Pištoljević** i **Sanela Lindsay**, a **Tiana Kulenović-Viđen** obavljala je volonterski, u drugoj polovini godine, poslove PR koordinatora. Nekoliko drugih roditelja se povremeno uključivalo u volonterski rad, koji ove godine nije bio samo

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

vezan za akcije prikupljanja sredstava i organizaciju podrške, već i za legislativu sistema podrške djeci s poteškoćama te odnose s javnošću. U volonterskom radu naročito se isticao Admir Čeljo, a za pohvalu su i **Aida Laković-Hošo, Aida Hrnjić, Ilzana Bahić, Irma Čatović, Elma Kurtanović i Branka Topić..**

EDUS je također uspio mobilizirati relativno veliki broj studenata i nezaposlenih stručnjaka relevantnih profila za volonterski rad u projektnim učionicama, uz minimalnu naknadu za hranu i prevoz (350 KM mjesечно). Nakon tri mjeseca volonterskog rada, razmatrao bi se njihov doprinos i eventualno, ovisno o raspoloživim sredstvima, ponudio ugovor o djelu/ radu. Ovakav način zapošljavanja bio je ekonomski uslovlijen, ali i opravdan- troškovi rada u učionicama su dovedeni na najnižu moguću mjeru.

8.5. PROSTOR I OPREMA

U 2016. nije bilo promjena prostora u odnosu na 2015-tu, i dalje se radilo na dvije lokacije u toku radne sedmice (Mjedenica 34, Zavod Mjedenica i Terezije 48-III, O.Š. Vladislav Skarić), a tokom vikenda na dodatnoj lokaciji na Dobrinji, koju je EDUS zadržao za opservacije i dopunska nastava s djecom iz redovnih škola i vrtića. Nijedna od pomenutih lokacija nije potpuno adekvatna za djecu, bilo zbog položaja, veličine ili zbog prilagođenosti uzrastu. Predškolski program je jedini u gradu lociran na 3.spratu, iako ga pohađaju djeca s poteškoćama, što je svojevrsni absurd.

Kako je EDUS još jednu godinu završio na tri lokacije i sa još većim brojem djece, izražena je potreba za većom zgradom koja bi bila dodijeljena samo EDUS-u. Iako je već ranije pronađeno nekoliko donatora koji bi finansirali izgradnju i/ ili rekonstrukciju, sve do 2016. nije bilo konkretnih pomaka na dodjeljivanju lokacije/ devastiranog objekta. Ove godine ponovo je u fokusu bio devastirani vrtić na Grbavici, sa idealnom lokacijom. U vlasništvu "Djece Sarajeva", uprava i Ministarstvo su se okvirno složili (vidi poglavlje 2.) da dodijele tu lokaciju za potrebe izgradnje novog objekta koji bi se koristio u svrhe EDUS centra. Nadati se da će procedura dobivanja dozvola i izrade projekta biti završena u toku 2017.

Namještaj za prostor u O.Š. Vladislav Skarić donirali su u 2015. UNICEF i roditelji EDUS-a. Iako je za 2016. planirana sanacija i prilagođavanje mokrog čvora djeci predškolskog uzrasta, od ove ideje se odustalo nakon početka lobiranja za novu zgradu na Grbavici, kako bi se izbjegle neugodonosti sa upravom Osnovne škole, a s obzirom da se u ovom objektu planira samo privremeni smještaj.

9. DONATORI, PARTNERI I PODRŠKA

DONATORI U 2016-oj

UNICEF, Swiss Embassy, Australian Embassy in Vienna, Spydeberg Rotary Club Norway,

Tarik Đođić, Adnan Branković, General Engineering, Uniqa osiguranje, Milkos d.d.,

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

Općina Stari Grad, Ortosar.d.o.o., Milomir Zlikovac, osoblje Raiffeisen Bank, Porodica Vajzović, Mirela Misirlić, Lejla Mulić, TT Auto d.o.o, Danijela Mladen Janković, Ada Mešić, Samra Fazlić, Aida Alić, Opus SP Istočna Ilidža, Salčinović Azra

ZVANIČNI PARTNERI

J.U. „Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece Mjedenica“, Univerzitet u Parmi, UNICEF, Federalno ministarstvo zdravstva BiH, Pedijatrijska klinika KCUS-a, Bosanskohercegovačko-američka akademija nauka i umjetnosti (BHAAAS)

PREGLED FINANSIJSKE PODRŠKE U 2016-oj			
DONACIJE POJEDINACA, KOMPANIJA I OPĆINA U 2016. (u KM)		PODRŠKA KROZ PROJEKTE I GRANTOVE STRANIH DONATORA	
3.850	TARIK ĐOĐIĆ	229.130 KM	UNICEF
2.150	ADNAN BRANKOVIĆ	23,070 KM	ŠVICARSKA
2.000	GENERAL ENGINEER.	18.353 EUR	AUSTRALIJA
2.000	UNIQA OSIGURANJE		ROTARY CLUB
2.000	MILKOS D.D.	1.691 EUR	(NORWAY)
	DONATE BUTTON		
1.690	BHAAS		
	OPĆINA STARI GRAD		
1.500	SARAJEVO		
1.000	ORTOSAR D.O.O.		
770	MILOMIR ZLIKOVAC		
700	RAJA IZ RAIFFEISEN BANK		
600	PORODICA VAJZOVIĆ		
500	MIRELA MISIRLIĆ		
330	LEJLA MULIĆ		
300	TT AUTO DOO		
	DANIJELA MLAĐEN		
100	JANKOVIĆ		
100	ADA MEŠIĆ		
60	FAZLIĆ SAMRA		
50	AIDA ALIĆ		
	OPUS SP ISTOČNA ILIDŽA		
50			
30	SALČINOVIC AZRA		
19.780 KM	UKUPNO OD DOMAĆIH DONATORA (KM)	252.200 KM i 20.044 EUR	UKUPNO OD STRANIH DONATORA
311.183	UKUPNO DONACIJA IZRAŽENO U KM	271.980KM i 20.044 EUR	UKUPNO DONACIJA

EDUS- Godišnji izvještaj za 2016.

SPONZORI u 2016-oj

BBI, Alta, Cinema City, Fotografija.ba, Flying Camera Team, SunnyLand

PISMENA PODRŠKA (od početka djelovanja Udruženja)

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja Kantona Sarajevo, Prosvjetno-pedagoški zavod, Pedijatrijska klinika KCUS-a, Dječiji odjel psihijatrijske klinike KCUS-a, Ambasada Australije u Beču, Peter Sorensen (Head of EU Delegation in BiH in 2014.), Gary Huffman (Head of NATO HQ 2012), Federalno ministarstvo zdravstva, UNICEF BiH.

ZAHVALJUJEMO

Yuri Afanasiev, Peter i Anamarija Sorensen, Anna Riatti, Dunja Mijatović, Julia Szanto-Wood, Selena Bajraktarević, Harald Hiorth, Fabiola Casarini, Marija Fekete-Sullivan, Belma Lizde- Kurt, Adisa Vatreš- Selimović, Ivo Komšić, Adis Lukač, Brankica Fetahagić, Nermina Bogičević, Adnan Smajić, Fotografija.ba, Haris Čalkić, osoblje Vijećnice, Hana Alivodić, Adnan Branković, Kenan Arnautović, Mirzeta Hadžikadić, Mirsad Hadžikadić, Claudia Reynolds, Tom Reynolds, Andrea Vujošević, osoblje Vijećnice, Belma Alić, Gudački orkestar Muzičke akademije, Iman Fagin i Til Čmančanin, Melisa Hajrulahović- Tomić, Aida Čorbadžić i Amir Milić, te svim gorenavedenim ovogodišnjim donatorima, partnerima i sponzorima

Izvještaj sastavila: Sanela Lindsay, Generalni sekretar, EDUS-Edukacija za sve

Izvještaj ovjerila: Nirvana Pištoljević, Izvršna direktorka, EDUS-Edukacija za sve

Sarajevo, februar 2016.